

Asia: VN/20572/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi määräaikaisesta henkilöautojen romutuspalkkiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleisesti:

Hallituksen esitys laiksi määräaikaisesta henkilöautojen romutustueksi on nykymuodossaan ilmastönäkökulmasta heikko. Romutuspalkkio voi olla toimenä tehokas ja oikeudenmukainen, jos se suunnataan siten, että se tukee siirtymää polttomoottoriautoista vaihtoehtoisilla käyttövoimilla toimiviin autoihin, sekä ohjaa liikennesuoritteiden vähentämiseen. Hallituksen esittämässä muodossa romutuspalkkiolla ei kuitenkaan ole näitä ohjausvaikutuksia. Vaikka palkkio on esitetty yhtenä keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman liikenteen päästöjä vähentävistä toiminnoista, esityksestä käy selväksi ettei kyseessä ole ilmastotoimi. Hallituksen esityksen mukaan kampanjan tavoite onkin muun muassa "autokaupan vauhdittaminen".

Esityksen ilmastovaikutukset ovat heikot:

Esitetyn kampanjan ilmastovaikutukset olisivat nykymuodossaan mitättömät. Romutuspalkkion saamisen ehdoksi esitetään, että vanhan romutetun auton tilalle hankitaan uusi nollapäästöinen henkilöauto, jonka käyttövoimana on kokonaan sähkö tai vety, tai alle 140 grammaa kilometriltä (WLTP) hiilidioksidia päästävä henkilöauto. Aikaisemmissa romutuspalkkiokampanjoissa päästöraja on ollut korkeintaan 120 g/km CO₂, joten esitetty raja on aiempaa löysempi. Esitetty päästöraja on niin löysä, että se mahdollistaa uudemman polttomoottoriauton hankinnan romutuspalkkion turvin. Myös esityksessä todetaan, että päästörajan asettaminen 140 g/km CO₂ tasolle johtaa siihen, että bensiini- ja dieselautojen menekki kasvaa ja täyssähköautojen ja ladattavien hybridien menekki vähenee verrattuna malliin, jossa päästöraja olisi ollut 120 g/km CO₂.

Esityksen mukaan nollapäästöisten autojen hankintaan tarjottaisiin hieman korkeampi palkkio (2500 euroa) kuin muiden ajoneuvojen kohdalla (2000 euroa). Palkkioiden ero on kuitenkin niin pieni, että sen ohjausvaikutus voi jäädä hyvin vähäiseksi. Esityksessä arvioidaan romutettavien henkilöautojen tilalle hankittavien bensiiniautojen osuudeksi noin 43 prosenttia. Vaikka uudemmat polttomoottoriautot ovat vanhoihin verrattuna ilmastoystävällisempiä, romutustuen tulisi ohjata vaihtoehtoisilla käyttövoimilla toimivien autojen osuuden kasvattamiseen ajoneuvokannassa sekä joukkoliikenteen ja pyöräilyn edistämiseen. Romutuspalkkion ehtoja tulisi kiristää siten, että palkkio mahdollistaisi ainoastaan vaihtoehtoisilla käyttövoimilla toimivien autojen hankkimisen. Esimerkiksi täyssähköautojen toistaiseksi korkeat hinnat huomioiden tulisi kampanjaa laajentaa kattamaan myös käytetyt autot.

Vaihtoehtoiset toteutusmuodot:

Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta romutuspalkkion ehtoja tulisi muuttaa siten, että ne tukisivat laajemmin liikennesuorituksen vähentämistä sekä joukkoliikenteen ja pyöräilyn edistämistä. Lisäksi tuen oikeudenmukaiseen kohdentumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Palkkion käyttäminen tulisi mahdollistaa myös henkilöauton korvaamiseen esimerkiksi sähköavusteisella polkupyörällä, joukkoliikenteen kausilipulla tai joukkoliikenteen matkustusoikeutta sisältävällä yhdistämispalvelulla, kuten vuosien 2020 ja 2021 kampanjoissa. Kyselytutkimuksen mukaan edellisen kampanjan palkkiota hyödyntäneistä 75 prosenttia hankki sähköavusteisen polkupyörän, ja vain 11 prosenttia polttomoottoriauton. Tämä viittaa siihen, että kestävien, ekologisten ja terveyttä edistävälle liikkumismuodoille on myös kysyntää.

Romutuspalkkioita tulisi myöntää myös käytettyjen autojen hankintaan. Tämä olisi tärkeää erityisesti sähköautojen kohdalla, sillä uusien sähköautojen korkea hinta voi estää tuen piiriin kuuluvia hyödyntämästä sitä. Lisäksi Liitto kannattaa mahdollisuutta vastikkeettomasta romutuspalkkiosta, sillä se voisi kannustaa tarpeettomista polttomoottoriautoista luopumiseen sekä mahdollistaa esimerkiksi polkupyörän tai muun kevyen liikenteen välineen hankinnan.

Lisäksi olisi kannatettavaa porrastaa romutuspalkkio tulotason mukaan siten, että romutuspalkkio olisi korkeampi vähävaraisille hakijoille. Liikenne- ja viestintäviraston vuonna 2019 tekemän romutuspalkkiokampanjan vaikuttavuusarvioinnin mukaan romutuspalkkiota hyödynsivät eniten ne, joiden käytettävissä oleva varallisuus mahdollisti uuden auton hankinnan joka tapauksessa. Olisi tärkeää, että tuki kohdistuisi oikeudenmukaisemmin niille, jotka aidosti tarvitsevat sitä.

Sundström Edda
Suomen luonnonsuojeluliitto ry